

Vandaag herdenken wij de slachtoffers van de Japanse zeetransporten. Ik ben hier omdat ik iets mag vertellen over mijn opa van moeders kant.

Hij was één van de ruim 5600 slachtoffers van het Japanse vrachtschip *Junyo Maru*. Getorpodeerd door een Britse onderzeeboot. De opdracht die de geallieerden hebben gekregen was om Japanse vrachtschepen te vernietigen die zorgen voor de bevoorrading van Indonesië.
Waarom ging het dan toch vreselijk mis?

Het *Internationale Rode Kruis* heeft er bij Japan op aangedrongen de Conventie van Genève na te komen. Dat betekent dat Japan zich zou moeten houden aan bepaalde voorschriften over hoe men bijvoorbeeld om moet gaan met krijgsgevangenen. Als men krijgsgevangenen vervoert moet een rood kruis zichtbaar zijn op het schip zodat de geallieerden weten dat ze dat schip met rust kunnen laten. De Japanners lappen die internationale afspraak gewoon aan hun laars.

De Britse onderzeeboot *Tradewind* vuurde 4 torpedo's af en 2 troffen doel.

Maar op de *Junyo Maru* was geen bevoorradingsvracht aan boord, wel 4200 Indonesische dwangarbeiders en 2500 krijgsgevangenen, waaronder Nederlanders, Indische Nederlanders, Ambonezen, Menadonezen, Engelsen, Australiërs en Amerikanen. En Japanners die hen begeleiden.

Een ongekend desastreuze ramp met 4 maal zoveel slachtoffers als de *Titanic*! Toch is deze ramp niet of nauwelijks bekend. Ik las ergens dat in de Nederlandse maritieme geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog de naam van dit Japanse schip de "Junyo Maru" niet eens wordt genoemd.

Daarom ben ik dankbaar dat ik hier weer aandacht voor mag vragen. Om te vertellen over het leven van één van die ruim 5600 slachtoffers. Mijn opa.

Wie was mijn opa?

Hij werd geboren in Den Haag op 20 september 1897 - Johannes Theodorus, Gerardus Kuitems. Roepnaam Koos.

Hij kwam uit een gezin met 7 kinderen. Zijn vader stierf in 1912, toen hij 5 jaar oud was. Zijn moeder, mijn overgrootmoeder, moest het alleen redden maar heeft daar heel veel moeite mee gehad. Zij kon de kinderen, waarvan de oudste 21 was en de jongste 5, niet aan en mijn opa groeide op als zeer onhandelbaar kind. Hij kon zijn draai hier niet echt vinden.

Op 24 januari 1916, hij was toen bijna 19 jaar, besloot hij naar Nederlands Indië te gaan.

Hij verbindt zich voor 6 jaar als soldaat van de koloniale troepen.

Een maand later al, op 25 februari vertrekt hij per boot vanuit Rotterdam. De reis duurde ongeveer een maand en eind maart zet hij voet aan wal in de haven van Batavia. Hij werd daar ingedeeld bij het 1^e Depot Bataljon.

In 1919 werd hij bevorderd tot korporaal, niet lang daarna kwam er een reorganisatie en klom hij op tot brigadier om nog in datzelfde jaar brigadier sergeant 1^e klas te worden. Opa was een toegewijde en zeer plichtsgetrouwe militair.

Oma vertelde mij vroeger hoe zij en opa elkaar hadden ontmoet. Iedere ochtend wanneer zij de stoep aan het vegen was kwam opa langs. Zij vond hem heel aantrekkelijk, want hij was lang, had blond haar en blauwe ogen. Maar zij begreep ook dat dat niet voor haar was weggelegd. Maar opa vond haar kennelijk ook meer dan de moeite waard want hij zocht op een gegeven moment eerst oogcontact en daarna probeerde hij zo goed en zo kwaad als het ging met haar te communiceren. Op een dag vroeg hij haar of zij ervoor voelde hem te helpen bij het huishouden. Oma zei volmondig JA en zo werd zij zijn njai, zijn concubine. Er bloeide daadwerkelijk een echte liefde tussen Koos en Demis.

Oma werd door haar islamitische familie verstoten omdat ze van een Nederlander hield, notabene een koloniaal, en omdat zij zich van moslima tot katholiek liet bekeren.

Opa trotseerde de blikken van zijn collega's omdat hij omging met een javaanse vrouw die niet eens de nederlandse taal sprak. Ook zijn zusters wilden liever niets te maken hebben met mijn oma.

Toen mijn oma in 1922 beviel van hun eerste kind, een dochter, heeft opa het kind op 22 december van dat jaar officieel erkend. Hij tekende voor 6 jaar bij.

Opa werd regelmatig overgeplaatst en oma reisde altijd met hem mee. Zo hebben ze gewoond in *Ambarawa*, *Tjimahi*, *Tjilatja*, *Aceh*, *Surabaja*, en *Poewerdjo*. Er werden nog 6 kinderen geboren in die verschillende plaatsen.

Op 6 februari 1925 werd mijn moeder in *Ambarawa* geboren. Het jaar erop wilde opa met vrouw en 2 kinderen naar Nederland om zijn moeder en familie kennis te laten maken met zijn gezin, maar de weerstand van zijn zusters was zo heftig, ze wilden niet dat die vrouw in een lendedoek naar Nederland kwam, dat opa gezegd heeft alle banden met de familie te verbreken. Zijn moeder heeft toen besloten dat opa en zijn gezin van harte welkom waren en zij heel graag zijn kinderen en vrouw wilde leren kennen. Op 13 oktober 1925, mijn moeder was een babytje van 8 maanden, trouwde mijn opa en oma.

In 1926 gingen zij voor het eerst een half jaar met verlof naar Nederland.

De zusters van opa leerden mijn oma kennen zoals zij was, daarnaast bracht zij prachtige gouden sieraden mee voor hen. Zij zijn helemaal bijgedraaid en uiteindelijk waren ze dol op haar.

In 1934 gingen ze, met inmiddels 5 kinderen, voor de 2e keer naar Nederland. 4 jaar later werd opa bevorderd tot sergeant majoor.

Het leven lachte hem toe, zijn werk deed hij met veel plezier, hij had een fijn huwelijk en een fijn gezin met 7 kinderen.

Totdat op 8 maart 1942 het noodlot toe sloeg ... hij werd weggeroepen toen het hele gezin aan tafel zat. Hij liet zijn bord met eten staan en stond meteen op. De kinderen hadden nog gesmeekt om niet te gaan, oma zei nog om zijn uniform uit te trekken en in burger te gaan, maar dat vond hij niet gepast. Opa vond het zijn plicht als militair gehoor te geven aan de oproep. Men had hem nodig. Dus hij vertrok op de fiets naar de kazerne....

Hij schijnt op diezelfde dag nog te zijn opgepakt.

Mijn oma bleef achter met 7 kinderen en met die knagende onzekerheid die duurde tot na de bezetting.

Oma en haar kinderen bleven hoopvol wachten tot opa terug zou komen. Zij hadden geen idee dat hij als krijgsgevangene op transport gezet was naar *Batavia*. Mijn oma heeft meerdere malen op haar doortastende manier, zij was nl. niet bang, geprobeerd inlichtingen over hem te krijgen zonder resultaat.

September 1944

In *Tandjong Priok* werd de *Junyo Maru* volgepropt met dwangarbeiders en krijgsgevangenen.

Waar zou opa zijn? Onder in het ruim? Of op het dek?

Hij had al die tijd geen contact kunnen hebben met zijn gezin, wat ging er in hem om?

Zou hij hebben aangevoeld dat het verkeerd zou aflopen?

De boot zat vol. Het was er vies, het was heet en er was geen hygiëne. Door ziekte en uitputting stierven er mensen en werden overboord gegooid.

Wat deed opa? Leefde hij nog? Kon hij anderen helpen, wat hij zo graag deed?

Toen het schip op 18 september 1944 werd getroffen door de torpedo's lagen er mensen in het water maar de meeste mensen waren op het schip. De paniek kwam pas echt toen de steven van de boot omhoogkwam en de rest in zee begint te verdwijnen.

Waar was mijn opa? Ik hoop dat hij al dood is, dat hij deze paniek en ellende niet heeft hoeven mee maken.

De ramp is voltrokken.

Er zaten ruim 6000 mensen aan boord. Nog geen 700 mensen hebben de ramp overleefd.

Pas na de bezetting kreeg mijn oma een brief, dat haar hoop gaf. Al die tijd in onzekerheid en nu dan eindelijk het nieuws dat hij naar huis komt...

Zo ervaaarde mijn moeder dat ook.....

Totdat de brief werd geopend...

Het rouwen begon toen pas, met moeite had mijn oma haar 7 kinderen door die ellendige oorlog gelooft in de hoop haar Koos weer terug te zien, zodat hij trots op haar kon zijn.

Van een overlevende van deze scheepsramp die uit hetzelfde dorp kwam, kreeg mijn oma wat later een brief waarin hij vertelde dat opa hoogstwaarschijnlijk niet of nauwelijks had geleden, omdat hij onder in het ruim zat en bij de eerste torpedo aanval meteen gedood was.

Ik hoop oprecht dat deze vergeten scheepsramp nu eindelijk bekend wordt bij de hele Nederlandse bevolking, jong, oud, allochtoon autochtoon, en dat we allemaal doordrongen worden van het feit dat daar duizenden Nederlanders hun beste krachten gaven aan een deel van het Koninkrijk der Nederlanden.